

ОТЗЫВ

на автореферат диссертации Джурабоевой Хикоят Негматовны «Влияние экологических и биологических факторов на яйценоскость пчеломаток и продуктивность пчелосемей в условиях района Кушониён Хатлонской области» представленной диссертационному совету 6D.KOA-049 при Таджикском аграрном университете имени Шириншох Шотемур на соискание ученой степени кандидата сельскохозяйственных наук по специальности 06.02.10 Частная зоотехния, технология производства продуктов животноводства.

В Таджикистане пчеловодство является частью национальной культуры и имеет свою древнюю историю. В условиях Таджикистана доступна огромная кормовая база для развития пчеловодства. На сегодняшний день медоносные сельхозугодия составляют около 5 млн. га, что позволяет довести производство мёда от 30 до 40 тыс. тонн в год.

Проведенные научные исследования показывают, что развитие пчеловодства зависит от нескольких факторов. В частности, следует учитывать влияние эколого-биологических факторов на рост и продуктивность пчелиных семей. Существует много научно обоснованной информации о влиянии этих важных факторов на пчеловодство в соседних странах, но в условиях Республики Таджикистан данные вопросы изучаются впервые.

В условиях района Кушониён Хатлонской области, в первые было определено влияние экологических и биологических факторов на способность яйцекладки пчеломаток. В этом отношении выполненная работа диссертантом Х.Н.Джурабоевой представляют большой научно-практический интерес. Теоретическая значимость исследования заключается в определении влияния экологических и биологических факторов на яйценоскость маток, выявление весеннего развития, условий зимовки, летней активности рабочих пчел, физиологических особенностей пчел и хозяйственных особенностей семей.

Автор отмечает, что использование кормовых добавок имеет первостепенное значение. Без помощи пыльцы и нектара растений невозможно развитие пчелиных семей, поскольку для расплода пчел необходимы белковые продукты, такие как пыльца и маточное молочко, которые играют важную роль в развитии расплода в возрасте до 3 дней.

Соискателем определено, что летняя активность пчел увеличивалась и во время основного нектаровыделения. Если во временном меньшего нектаро выделения растений одна пчела летает 3-5 раз в день принося нектара, то в основном нектаровыделении она летает до 5-7 раз.

При выполнении экспериментальной части работы и обработке фактического материала использовались как общенаучные, так и специальные методы исследования: зоотехнические, математические, экономические.

Указанные разработки являются весомым вкладом в проблему совершенствовании теории и практики овлаивании экологических и биологических факторов на яйценоскость пчеломаток и продуктивность пчелосемей. Заключение сформулированы правильно и вытекают из анализа результатов исследований.

Считаю, что соискателем проделана большая работа в области изучения влияние различных факторов на продуктивность пчелосемей в условиях района Кушониён Хатлонской области Республики Таджикистан.

В целом автореферат позволяет сделать вывод о том, что диссертационная работа Джурабоевой Хикоят Негматовны «Влияние экологических и биологических факторов на яйценоскость пчеломаток и продуктивность пчелосемей в условиях района Кушониён Хатлонской области» соответствует требованиям «Положения о порядке присуждения научных степеней», утвержденного постановлением Правительства Республики Таджикистан № 505 от 26 ноября 2016 г., предъявляемым к кандидатским диссертациям, а сам автор заслуживает присуждения ученой степени кандидата сельскохозяйственных наук по специальности 06.02.10 Частная зоотехния, технология производства продуктов животноводства.

Доктор с-х. наук, профессор кафедры
сельского хозяйства, Ошского государственного
университета, Кыргызская Республика, 723500,
г. Ош, ул. Ленина, 331, Тел: +996 559 602034,
email: Abdurasul65@mail.ru « 23 » 12 2021 г.

Абдурасул

Абдурасулов Абдугани Халмурзаевич

Подпись профессора Абдурасулова А. Х.
заверяю: ученый секретарь
ОшГУ, канд. пед. наук, доцент

Дж. Ж. Асанбекова
Дж. Ж. Асанбекова

Тақриз.

Дар автореферати диссертатсияи Чурабоева Ҳикоят Негматовна дар мавзӯи «Таъсири омилҳои экологӣю биологӣ ба тухмгузорию модарзанбӯр ва маҳсулнокии оилаҳои занбӯри асал дар шароити ноҳияи Кӯшонӣни вилояти Хатлон» ба шӯрои диссертатсионии 6D.KOA – 049 назди Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шохтемур барои дарёфти унвони номзади илмҳои кишоварзӣ аз рӯи ихтисоси 06.02.10 - зоотехнияи хусусӣ, технологияи истеҳсоли маҳсулоти чорводорӣ.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон занбӯриасалпарварӣ яке аз ҷузъҳои маданияти миллӣ ба ҳисоб рафта таърихи куҳан дорад. Дар шароити Тоҷикистон манбаи мустаҳками хурокаи дастрас барои пешрафти соҳаи занбӯриасалпарварӣ мавҷуд мебошад. Айни замон масоҳати майдонҳои растаниҳои кишоварзии шахддиханда 5 млн гектарро ташкил медиҳанд, ки барои аз 30 то 40 ҳазор тонна асал гирифтани дар як сол мусоидат мекунад. Таҳқиқотҳои илмӣ гузаронидашуда собит месозанд, ки пешрафти занбӯриасалпарварӣ аз таъсири якҷанд омилҳо вобастагӣ дорад. Қисман таъсири омилҳои экологӣю биологиро ба рушд ва маҳсулнокии оилаҳои занбӯри асал ба инбат гирифтани лозим аст. Маълумотҳои зиёди илман асоснок оид ба таъсири ин омилҳои муҳим ба соҳаи занбӯриасалпарварӣ дар кишварҳои ҳамсоя мавҷуд буда, дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаи мазкур бори аввал мавриди омӯзиш қарор дода шудааст.

Дар шароити ноҳияи Кӯшонӣни вилояти Хатлон бори аввал таъсири омилҳои экологӣю биологӣ ба қобилияти тухмгузорию модарзанбӯр муайян карда шудааст. Доир ба ин масъала таҳқиқотҳои анҷомдодаи унвонҷӯ Чурабоева Ҳ.Н. аҳамияти калони илмӣю амалӣ доранд. Аҳамияти назариявии таҳқиқотҳои гузаронидашуда дар муайян кардани таъсири омилҳои экологӣю биологӣ ба тухмгузорию модарзанбӯр, муайян кардани инкишофи баҳорӣ, шароити зимистонгузаронӣ, фаъолияти занбӯрҳои қорӣ дар тобистон, хусусиятҳои физиологияи занбӯр ва хоҷагидорӣю оилаҳои занбӯри асал инъикос ёфтаанд.

Муаллиф кайд менамояд, ки истифодабарии хурокаҳои иловагӣ аҳамияти яқумдараҷа доранд. Бе ёрии гард ва шахди растаниҳо инкишофи оилаҳои занбӯри асал ғайримқон мебошад, чунки барои тухмгузорию занбӯри асал маҳсулотҳои сафеддор аз ҷумла гарди гул ва шири модарзанбӯр, ки барои инкишофи тухмгузорӣ то синни 3 рӯзагӣ нақши муҳимро мебозанд, зарур аст.

Унвонҷӯӣ муайян кардааст, ки фаъолияти занбӯри асал дар фасли тобистон дар ҳолати шахддҷудокунии асосӣ низ баланд мебошад. Агар дар вақти мувақатӣ кам будани ҷудокунии шахд дар растаниҳо як занбӯри асал дар як рӯз аз 3 то 5 маротиба парвоз карда шахд биёрад, он гоҳ ҳангоми шахддҷудокунии асосӣ 5 – 7 маротиба парвоз мекунад.

Дар вақти иҷро кардани қисми таҷрибавӣ таҳқиқотҳо ва коркарди маводҳои асосӣ усулҳои умумӣю илмӣ ва махсуси таҳқиқот; зоотехникӣ, риёзӣ, иқтисодӣ истифода бурда шудаанд.

Коркардҳои пешниҳодшуда дар ҳалли масъалаи ташаккул додани назария ва амалияи таъсири омилҳои экологӣ ба тухмгӯзорию модарзанбӯр ва маҳсулнокии оилаҳои занбӯри асал нақши муҳим доранд. Хулосаҳои пешниҳодшуда дуруст буда аз таҳлили натиҷаҳои таҳқиқотҳо бармеоянд.

Қайд кардан лозимааст, ки аз тарафи унвончӯ дар самти омӯхтани таъсири омилҳои гуногун ба маҳсулнокии оилаҳои занбӯри асал дар шароити ноҳияи Кӯшонӣёни вилояти Хатлони Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳқиқотҳои зиёд анҷом дода шудаанд.

Дар маҷмӯъ аз натиҷаҳои таҳқиқотҳои илмӣ дар автореферат овардашуда ба чунин хулоса омадан мумкин аст. Кори диссертатсионии Ҷурабоева Ҳикоят Негматовна дар мавзӯи «Таъсири омилҳои экологӣ ба тухмгӯзорию модарзанбӯр ва маҳсулнокии оилаҳои занбӯри асал дар шароити ноҳияи Кӯшонӣёни вилояти Хатлон» ба талаботҳои Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA – 049 назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки аз тарафи ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти №505 аз 26.11.2016 тасдиқ шудааст ҷавобгӯ буда, унвончу бошад барои гирифтани унвони номзади илмҳои кишоварзӣ аз рӯи ихтисосӣ 06.02.10 - зоотехнияи хусусӣ, технологияи истеҳсоли маҳсулоти чорводорӣ сазовор мебошад.

Доктори илмҳои кишоварзӣ,
профессори кафедраи кишоварзии
Донишгоҳи давлатии Ош Ҷумҳурии Қирғизистон,
723500, ш. Ош, к. Ленина, 331, Тел: +996559602034,
email: Abdurasul65@mail.ru «23» 12 2021с.

Абдурасулов Абдугани Халмурзаевич

Имзои профессор Абдурасулов А.Х. – ро тасдиқ мекунам
Котиби илмӣ Донишгоҳи давлатии Ош.н.и.п.дотсент, Асанбекова Ҷ.Ж.

